

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul XI

Tribuna libera pentru unirea Bisericilor fundata in 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Augustie - Septembrie 1966 - N. 121

Biserica lui Chotriss si «Biserica revolutiei»

«L'Osservatore Romano despre» campania demografica

Biserica «suferindă», «Biserica evanghelică», a fost tema cuvântării adresată de Paul VI pelerinilor reprezentând 16 națiuni la o recentă «audiență generală» acordată la reședința papală de vară de la Castelgandolfo.

Discursul, centrat pe ideea «raportului dintre Biserica lui Christos și omenirea care suferă», a fost în realitate un răspuns ponderat și senin la teza susținută de protopopul ruso-ortodox Vitaly Borovoy, profesor de teologie la Universitatea din Leninigrad și reprezentant al Patriarhiei Moscovei la Consiliul Mondial al Bisericilor de la Geneva, după care, «e deplorabil faptul că în două mii de ani de istorie creștinismul n'a fost capabil să elaboreze o teologie revoluționară».

Intervenția protopopului Borovoy, ascultată cu consternare de membrii Consiliului Bisericilor, merită să fie citată în punctele ei esențiale.

«Teologia și Bisericile n'au fost niciodată de partea revoluției — a constatat cu amărăciune reprezentantul ortodoxiei sovietice. «Astăzi, încă, ele continuă să rămână prizoniere ale unei viziuni statice a ordinii constituite».

Si acum fiți atenți:
E nevoie de o nouă teologie, o teologie a revoluției, care să răstoarne, odată pentru totdeauna, vechile concepții despre pretinsa natură sacră a acestui status quo, și care să prezinte dimpotrivă staticitatea ordinii constituite ca pe o fundamentală contradicție a mesagiului evanghelic. Creștinismul — și omenirea trebuie să se convingă de această realitate — a fost totdeauna o mișcare revoluționară. Insuși Dumnezeu a vrut să revoluționeze legile naturii cu încarnarea Fiului său».

Odată pronit pe panta aceasta, protopopul sovietic nu se mai putea opri. «Creștinismul — a spus — a fost totdeauna un act revoluționar care implică un mod de a trăi inspirat de conștiința înnoirii și a răsturnării trecutului».

Omul în rasă al Kremlinului a deplâns în sfârșit faptul că revoluția e considerată de majoritatea creștinilor, chiar de cei care se bucură de autoritate în Biserică, un fel de «sperietoare», când, dimpotrivă, cuvântul «revoluție» a pătruns atât de adânc în conștiința omului contemporan încât instanțele și valorile sale nu mai pot fi tăgăduite sau ignorate». Protopopul Borovoy — care, uitam să vă spunem, a fost unul din observatorii ortodoxiei rusești la Conciliul Ecumenic Vatican II — a invitat Bisericile și națiunile să urmeze exemplul ierarhiei bisericesti sovietice, care, după o rezistență «inutilă și vinovată», și-a «identificat destinul cu acela al poporului sovietic, acceptând revoluția și consecințele ei».

Înțeleagă frații noștri din Occident lecția aceasta și elaboreze, în sfârșit, un sistem teologic care, în acord cu revoluțiile sociale, să-i conducă pe oameni spre plenitudinea și desăvârșirea vieții și sfinței lor».

Enormitățile de felul acesta se comentează de la sine. Tăcerea glacială cu care membrii Consiliului Mondial al Bisericilor au primit «lecția» protopopului-agit-prop a lăsat bizarului personaj impresia că întreaga asistență era de acord cu ideile sale despre comunizarea Bisericii. Se făcea totuși necesar un răspuns care să repună problema destinului și misiunii Bisericii în termenii săi adevărați. Răspunsul acesta a venit de la Papa, sub forma unei meditații asupra esenței și destinului Bisericii lui Christos, continuatoare în veacuri a jertfei Mântuitorului și vehicul al mântuirii. «Biserica suferindă — a

spus Papa — pe care pe drept cuvânt o putem considera Biserica fericirilor evanghelice; Biserica adevăratei realități trăite după exemplul lui Christos; Biserica sfântă și răbdătoare în drama istoriei; Biserica tinzând la viața care a fost făgăduită oclora ceși duc crucea cu Christos» e singura mijlocitoare între Dumnezeu și omenirea care suferă.

«Ideea de Biserică e prin însăși natura ei legată de ideea unui destin, a unei realizări a omului spiritual, a unei fericiri promise, a unei împărății plină de lumină. Noi putem uita ușor că fericirea pe care Biserica o anunță, o făgăduiește și o realizează e, în cursul vieții noastre pământești, esențial spirituală și niciodată totală. E o fericire a speranței care numai la sfârșitul pelerinajului nostru în timp va fi deplină». Si cine consideră cu atenție raportul dintre Biserică și suferința omenescă va putea înțelege acest mister al destinului de potrivnicie pe care Biserica îl acceptă cu seninătate. Patimile Domnului, Capul Bisericii, continuă în membrele sale».

Cu o aluzie clară la afirmațiile prelatului sovietic, după care creștinismul trebuie să-și identifice destinul cu acela al revoluției socialiste. Papa a vrut să sublinieze că istoria suferințelor Bisericii, acceptate din dragoste față de Christos și față de fiii săi «nu e numai istorie a trecutului, ci, în multe părți ale lumii, e istorie a prezentului, istorie a persecuțiilor actuale».

Biserica e chemată să bată același drum bătut de întemeietorul său, care a salvărit mântuirea omului «în sărăcie și în mijlocul asupririlor». Numai urmând întocmai pilda lui Christos Biserica va putea împărtăși oamenilor roadele mântuirii».

Destinul Bisericii este și rămâne un destin spiritual, destinul unei desăvârșiri a omului prin suferință și prin jertfă și nu ipotetica «plenitudine de viață» promisă omenirii de o revoluție care cel puțin până acum — și după cincizeci de ani de tragice experiențe! — n'a făcut decât să-și contradică obiectivele.

«Noi trebuie să ne dăm seama — a încheiat Papa — că nu aparținem unei Biserici triumfătoare, ci unei Biserici luptătoare, asuprită și suferindă. Sărăcia și suferințele ei nu trebuie, oare, să fie și ale noastre? Cum am putea uita că fiecare suferință a ei e un prinos de bucurie și de har? Noi trebuie să iubim cu atât mai mult Biserica, cu cât ea repetă în timp suferințele lui Christos».

Acesta e îndemnul pe care vi-l dăm, fii iubii, odată cu binecuvântarea noastră apostolică».

Într'un articol publicat zilele trecute de oficiul Vaticanului, «L'Osservatore Romano», directorul ziarului, Profesorul Federico Alessandrini, ale cărui scrieri reflectă mai totdeauna gândirea Papii, a dat prima indicație exactă asupra probabilei atitudinii a lui Paul VI în legătură cu problema controlului nașterilor. Articolul în cauză constituie o punere la punct și contrazice în plin atitudinea euforică și anticipările optimiste ale campaniei de presă care de câteva timp «vulgarizează», pe scară mondială, aceste grave probleme de moralitate matrimonială. Autorul articolului înfățișează această campanie și anunță «apropiate noi precizări», confirmând în felul acesta svonurile după care, într'un viitor apropiat, Papa își va face cunoscut punctual de vedere și deciziile asupra acestei probleme.

Campania pentru limitarea nașterilor e pentru autorul articolului o încercare de «condiționare» a deciziilor Pontifului Roman. Se face deci necesară o serioasă meditare a problemei, care «nu poate să nu inspire unele reflecții».

Prima are un caracter religios-moral. Publicitatea în jurul acestei probleme vrea să se facă interpretă și mijlocitoare a unui sens comun care vede raportul Bisericii cu lumea în sensul (greșit) al adecuării Bisericii, a doctrinei și a moralei sale la o mentalitate creștină numai cu numele dar nu și ca o intimă și profundă aderarea rațiunii și a voinței».

Reiese așadar clar din cuvintele directorului oficiului Vaticanului că Papa, și cu el Biserica, nu vor aduce modificări cu adevărat inovatoare la tradiționala atitudine a Bisericii față de problema controlului nașterilor, atitudine caracterizată de cel mai adânc respect al vieții omenesci.

Atacând apoi teza după care «nu există o morală fixă și permanentă, ci numai o moralitate variabilă în raport cu evoluția și transformarea în timp a moravurilor și a sentimentelor», Federico Alessandrini scrie:

«Relativismul etic nu e o atitudine nici creștină și nici omenescă. Din multe părți se cere astăzi Bisericii acceptarea unui asemenea relativism; i se cere, cu alte cuvinte, să ia un drum pe care ea nu-l poate urma fără să-și trădeze misiunea».

Nimeni nu poate ști în momentul acesta care va fi răspunsul Papii la gravele întrebări privitoare la căsătoria creștină. Ceeace se știe — și e bine să fie amintit — e că publicitatea care se face azi în jurul problemei demografice nu poate influen-

ța câtuși de puțin învățătura Bisericii în chestiuni atât de vii, atât de adânc simțite». Accentul acestei campanii de presă cade exclusiv pe limitarea nașterilor, prezentată ca singurul remediu al unei situații ce pare să devină o amenințare pentru întreaga omenire».

«Nu pe calea aceasta se rezolvă problema viitorului lumii», încheie Federico Alessandrini, făcând ecou cuvintelor pronunțate de Paul VI în fața Națiunilor Unite în legătură cu problema demografică și a foamei.

Cu abia câteva ore înainte de apariția articolului citat ne adresasem unui înalt prelat catolic cerându-i lămuriri asupra raportului prezentat de curând Sfântului Părinte de Comisia specială instituită acum trei ani pentru studiul problemelor familiei și ale natalității. Din capul locului interlocutorul nostru a ținut să precizeze că raportul în chestiune «nu face nici un fel de aluzie la așazisa «pilula catolică».

Problema nu consistă în ce poate sau nu poate fi folosit pentru limitarea nașterilor; problema era, și rămâne, dacă trebuie să se renunțe în mod responsabil la procreație în numele unei procreații responsabile. Dacă răspunsul e afirmativ — și răspunsul comisiei, compusă din teologi, sociologi, psihologi, psiho-analiști și specialiști în probleme demografice a fost afirmativ — toate mijloacele în măsură să limiteze natalitatea sunt considerate pe același plan, fără nici un fel de excepție. Ultimul cuvânt, însă, îl va spune Papa. Principiul controlului nașterilor se acceptă în mod total și coerent, sau se respinge tot atât de complet și de coerent» a fost părerea majorității membrilor comisiei.

Nu e exclus ca Papa să respingă aceste concluzii ale Comisiei — și articolul semnat de directorul oficiului Vaticanului lasă să se întrevadă o asemenea probabilitate. Nu va fi în orice caz o hotărâre ușoară. «Rare ori Biserica s'a găsit la o răscruce atât de gravă, atât de dramatică chiar», admitea interlocutorul nostru.

Ce-ar putea să inducă Biserica să revadă în mod radical teoriile tradiționale, acelea care astăzi încă exercită o influență determinantă asupra conștiinței catolicilor practicanți, a catolicilor «integrali»? Spre deosebire

de alte confesiuni creștine, care aliniindu-se pe o poziție de toleranță față de problema demografică, au făcut-o ținând seamă de un fapt social, Biserica romano-catolică întemeiază acest proces «revoluționar» pe progresul științei, adică pe o mai bună cunoaștere a naturii. Ceeace ieri putea fi considerat drept «nenatural», astăzi, la lumina recentelor descoperiri, nu mai e.

«Există apoi un alt argument în favoarea planificării nașterilor ne spunea Prelatul nostru: e vocea opiniei publice creștine, care cere liberalizarea controlului nașterilor. Si noi știm cu toții că vocea poporului are e putere determinantă în Biserică. Proclamarea dogmei înălțării la cer a Sfinței Fecioare Maria s'a făcut nu numai cu consimțământul poporului, ci la cererea acestuia. Si nu era posibil ca sute de mii de credincioși să se înșele cerând cu toții același lucru. Inspirațiile Duhului Sfânt nu vin cu necesitate numai în sferele înalte ale Bisericii».

E clar că interlocutorul nostru aparținea acelei categorii de «progresiști al credinței», pentru care știința și Biserica au un destin comun: acela de la lumina omul asupra tuturor «misterelor» care-l înconjoară. Nu aceeași e poziția multora dintre exponenții înaltei ierarhii bisericesti, pentru care «știința bate alte drumuri decât Biserica». Dacă știința e o manifestare a inteligenței omenesci, Biserica e o manifestare în timp a lui Dumnezeu: un Dumnezeu etern viu și providențial, care continuă să ne iubească și să ne ajute răspunzând chemărilor noastre.

De la faimoasa emielică a lui Pius IX, «Casti connubi» — care condamnă oficial orice practică antifecundativă, la poziția actuală a conducerii bisericesti față de problema controlului nașterilor, nu s'au făcut multi pași». Astăzi problema se pune însă în termeni dramatici de care Biserica nu poate sa nu țină seamă», spunea interlocutorul nostru, citând intervenția, în Conciliu, a cardinalului-primat al Belgiei, Suenens, care în discuțiile asupra temei limitării nașterilor, a exclamat, adresându-se părinților Conciliului:

«Vă sconjur, cuvioși Părinți, să nu repetăm un alt proces al lui Galileu!»

Uu «Motu Proprio»

Cu un «Motu Proprio» publicat de oficiul Vaticanului «L'Osservatore Romano» Sfântul Părinte Paul VI a dispus intrarea în vigoare a patru decrete promulgate în ultima sesiune a Conciliului Ecumenic Vatican II-lea.

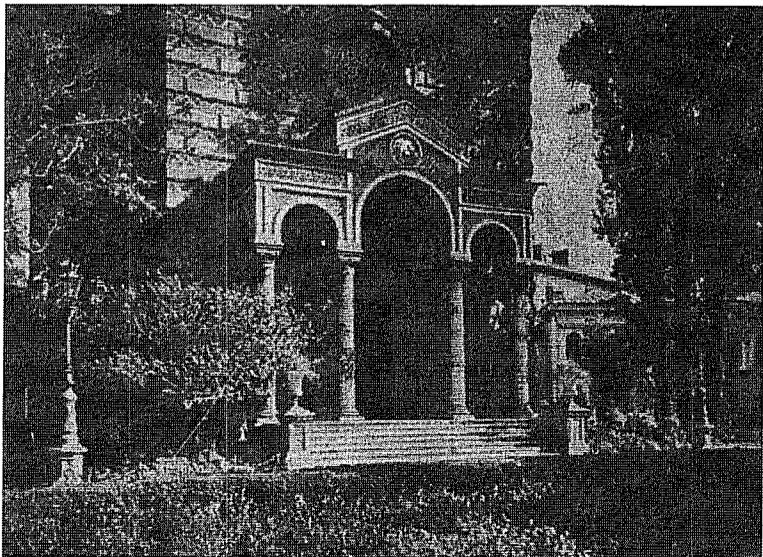
Decretele care fac obiectul documentului pontifical intitulat «Ecclesiae Sanctae» și care vor intra în vigoare în 11 Octombrie, data celui de al patrulea aniversar al inaugurării Conciliului Vatican II, se referă la însărcinările păstorești ale episcopilor, la viața preotească, la viața religioasă și la activitatea misionară a Bisericii.

Normele executive care constituie documentul sunt conținute în trei capitole. Printre inovațiile importante prevăzute de acest «Motu Proprio» e de semnalat în primul rând recomandarea adresată episcopilor și parohilor de a renunța la sarcinile respective la împlinirea vârstei de 75 ani. Invitația aceasta adresată veteranilor ierarhiei bisericesti nu trebuie

să surprindă, ea fiind în totul răspunzătoare acțiunii de «întinerire» și de modernizare a structurilor bisericesti promovată de Conciliu.

Ilustrând, într'o conferință de presă, semnificația documentului, Monsiior Periolo Felici, secretarul general al Conciliului, a precizat că amintita «recomandare» nu se referă și la persoana episcopului Romei, care e Papa. «Nu e totuși exclus — a spus Mons. Felici — ca Papa să vrea să urmeze normele stabilite pentru ceilalți episcopi».

În afară de această operație de întinerire a ierarhiei bisericesti, documentul pontifical prevede alte inovații importante pentru conducerea Bisericii. În primul rând este accentuată importanța figurii episcopului, «suveran» în propria-i dieceză pe care o păstorește împreună cu preoții săi. Participând la Conferința Episcopală, episcopii sunt investiți cu răspunderi interesând întreaga națiune căreia ei

Bucuresti: Biserica Stavropoleos

UN "MOTU PROPRIO"

(Urmeare din pag. 1)

ii aparțin. Funcțiile lor se extind așa dar la întreaga comunitate a credincioșilor acestei națiuni. Conform dispozițiilor conținute în document, episcopii participă, fie personal, fie prin vot la Sinodul Universal, care începând din 1967 îl va asista pe Papă în conducerea Bisericii. Conferinței Episcopale îi revine sarcina de a alege din episcopatul universal un anumit număr de episcopi care vor constitui reprezentanțele naționale la Sinod.

Episcopii sunt apoi chemați nu numai să aleagă și să educe clerul pentru a asigura diecezelor proprii preoți la înălțimea chemării lor, ci vor putea trimite preoți și călugări, care posedă aptitudinile necesare, și în alte zone ale țărilor lor, sau în teritoriile de misiune.

Documentul pontifical prevede ca diecezele care se bucură de o bună stare economică să destineze o parte din veniturile lor diecezelor mai sărace; principiul acesta, definit de mon. sinior Felici o «osmoză eclesiastică», se extinde și la parohii.

O altă inovație importantă adusă de acest «Motu Proprio» prevede în. cetarea inamovibilității parohilor. Acestia vor putea fi destituiți în cazul

când «opera lor s'ar dovedi nesatisfăcătoare». Documentul pontifical prevede apoi o serie de măsuri de asistență în favoarea clerului (asistență medicală, pensii) de care se va ocupa Conferința Episcopală italiană, stabilind atât normele asistenței medicale cât și entitatea pensilor.

În legătură cu activitatea misionară a Bisericii documentul propune, în 24 articole, o serie de măsuri destinate să intereseze poporul creștin la problemele misiunilor. Deosebită importanță se dă reorganizării Congregației «De Propaganda Fidei» și colaborării sale cu Conferințele Episcopale din teritoriile de misiune. Președintele Congregației va fi de acum încolo membru al Secretariatului pentru Unirea Creștinilor, iar secretarul său consultor al acestui Secretariat.

Odată cu promulgarea documentului pontifical încetează funcționarea comisiilor post-conciliare pentru aplicarea decretelor Conciliului. Comisia Centrală își va continua rolul de «interpretă autentică» a acestor decrete.

În sfârșit, documentul prevede constituirea unui organism care să coordoneze toate activitățile apostolice ale laicilor, și a unui comitet consultiv care să elaboreze un program practic pentru educația creștină pe baza principiilor indicate de Conciliu.

Un congres ecumenic

«Istoria mântuirii în creștinismul ortodox» a fost tema de studiu, meditație și rugăciune a unei recente «întâlniri ecumenice» între catolici și ortodocși, organizată, în cadrul sesiunii de formație ecumenică, la Passo della Mendola, în Apeninul central, de către Centrul de Cultură al Universității Catolice.

Un prelat catolic, rectorul Colegiului Grec din Roma, părintele Lanne, și un reprezentant al Bisericii ortodoxe, arhimandritul Maxinos Lagorghioussis, rectorul bisericii greco-ortodoxe din Roma, au prezentat gândirea teologică ortodoxă, scoțând în evidență laturile sale originale în comparație cu gândirea occidentală, atât catolică cât și reformată.

Părintele Lanne a pornit de la precizarea cătorva teme istorice care permit încadrarea unora din datele credinței comune puse în evidență de ortodoxie. Printre acestea, deosebită importanță are istoria mântuirii examinată de relator în trei aspecte fundamentale ale sale: Biserica, Liturgia și monahatul.

În eclesiologia orientală Biserica e înțeleasă mai ales ca noua creație a lui Dumnezeu, prototip al Împărăției Cerurilor și pregătire, încă dintru începuturi, a istoriei mântuirii.

Esența Bisericii e viața dumnezeiască, manifestată în viața făpturilor; e «îndumnezeirea» creaturii prin puterea întruchipării și a coborârii Duhului Sfânt. În virtutea tainei întruchipării nu numai omul, ci întreaga creație participă la această înnoire radicală, la această «îndumnezeire».

Creația, Întruchiparea, Coborârea Duhului Sfânt: acestea sunt cele trei etape ale istoriei mântuirii. Biserica nu constituie, deci, o etapă definitivă în așteptarea Împărăției, ci rezumă totalitatea acestei istorii și o actualizează în fiecare clipă a «pelerinajului» omenesc.

În această perspectivă părintele Lanne a subliniat legătura dintre Biserica și Liturgia, înțelegând-o pe aceasta din urmă ca «centru al vieții eclesiale», ca «reprezentare sacramentală a tainelor mântuirii». «Viața liturgică — a spus — propune continuu credinciosului ortodox diferitele etape ale tainei mântuirii, pentru a-l face să trăiască în cosmos întocmai ca o creatură nouă care, primindu-l pe Christos, a primit garanția înnoirii sale complete».

Părintele Lanne a analizat apoi semnificația sărbătorii Schimbării la Față, «care rezumă toate temele istoriei mântuirii» deliniind valoarea de «creatură nouă» proprie creștinului transfigurată și «îndumnezeit» prin Christos.

De aici se poate vedea cum viața creștină ortodoxă se rezolvă într-o aspirație escatologică la mântuire,

ce-și are rezolvarea cea mai completă în viața monahală, într-o permanentă tindere spre Împărăția lui Dumnezeu, care «se manifestă gradual pentru a apărea într-o zi în slava noului ceruri și a pământului celui nou».

În încheierea sa păr Lanne a subliniat cum această «economie a mântuirii, care relativizează temporarul făcând simțită omului condiția sa de «pelerin», poate deveni o soluție de clarificare pentru lumea modernă. Într-o societate în transformare, ca cea de azi, ea orientează pe creștin în sensul unei concepții care exclude ispita «instalării», în timp și în istorie, și poate răspunde cu eficacitate la neliniștile și frământările spirituale ale epocii noastre.

În intervenția sa arhimandritul Maxinos a subliniat importanța atribuită de teologia ortodoxă operii de desăvârșire a vieții bisericești exercitată de Duhul Sfânt și legătura intimă existentă între Duhul Sfânt și viața liturgică, și a relevat eforturile Conciliului de a confrunta mărturiile a două tradiții deosebite: cea orientală și cea occidentală.

Există încă unele divergențe teologice, dar ele vor fi cu siguranță depășite de oarece nu sunt substanțiale», a încheiat oratorul.

«Moartea creștină» tema a Cursului de studii creștine de la Assisi

Nicieri în lume cuvântul «moarte» nu sună mai lipsit de cea dramatică realitate care condiționează toate problemele existențiale, ca la Assisi. Aici, în patria Sfântului Francisc, «sorella morte» te însoțește, prietenă, de-alungul însoțitorilor itinerariilor ale acestui colț de lume rupt din timp, cufundat într-o dimensiune care nu e aceea a «aventurii materiei», ci a unei senine, paradisiace eliberări a spiritului, cu arhitecturile lui de piatră trandafir, în care parcă ar curge sângele trandafirilor de la Porziuncola, cu scările lui furișate printre opreliști de case și grădini spre somitatea colinei, spre cer, ca într-o solară și construită reprezentare a «Vănilor văduhului» din iconografia noastră populară. La Assisi, și numai aici, se poate vorbi despre moarte, despre «cea mai gravă problemă a omului», cum spunea Bergson, cu seninătate, cu speranța unei ajungeri.

Dar să ne înțelegem: despre moartea creștină, care înseamnă trecerea din dimensiunea provizoriului în cea a veșniciei, și nu despre înfricoșata, și totdeauna disperata moarte biologică a celor lipsiți de siguranța continuării parabolei sufletului în dimensiunea dumnezeirii.

Despre această «moarte creștină» s'a discutat câteva zile la Assisi, în congresul anual organizat de «Pro Civitate Christiana». Desbaterile congresului au fost centrate anul acesta pe ultima frază a Crezului creștin: «Aștept învierea morților și viața veacului ce va să vie».

Ca în toți anii, au participat la aceste Cursuri de studii creștine oameni din toate categoriile sociale reprezentând lumea culturii, a artei, a științei, a muncii, oaspeți ai Citadelei, ai acestui încântător loc de meditație și de reculegere creștin de dinamicul și inimosul Don Giovanni Rossi.

Cursul de studii din anul acesta a primit o nouă impostare. «Noi nu vrem să considerăm moartea, această taină esențială a creștinismului, ținând seamă numai de schemele tradiționale ale teologiei catolice», a spus în cuvântarea de deschidere a congresului Don Rossi, «ci o vom privi mai ales în lumina desbaterilor și așteptărilor determinate de Conciliu».

Veti găsi, în programul din anul acesta al cursurilor, o nouă temă: dimensiunea, personalități ale culturii, reprezentând diferite activități și religii, vor discuta împreună teme care preocupă conștiința omului: moartea, dimensiunile răspunderii, viața viitoare. În ședințele de după amiază teologii și vor răspunde la aceste întrebări».

Discursul ministrului Andreotti a fost o splendidă disertație, care, în patru mari categorii (pacea, datoriile sociale, asistența și solidaritatea, fami-

lia) a sintetizat, pe baza textelor Conciliului, «istoria nouă a omului», subliniind că «vederile largi ale acestui Conciliu nu trebuie să dea loc la confuzii periculoase».

Conciliul însuși ne atrage atenția asupra primejdiei unui umanism pur laic, a unui nou tip de umanism bazat pe negarea lui Dumnezeu și a religiei. Conciliul ne cere, odată cu o mare receptivitate, idei clare, o cultură religioasă solidă și cea mai scrupuloasă respectare a adevărului».

De cel mai mare interes a fost masa rotundă pe tema «moartea în fața omului», la care au participat o seamă de personalități ale culturii laice și religioase.

Profesorul universitar Biancalana, succesorul marelui chirurg Dogliotti, a relevat «greutatea stabilirii unei bariere precise între viață și moarte», adică a «momentului exact în care viața încetează», tratând apoi problema de mare actualitate științifică și teologică a reînsoțirii.

Scriitorul Guido Piovene a recunoscut că «numai religia poate da un răspuns mulțumitor la întrebarea ce e moartea?», această problemă fundamentală a omului.

«Marxismul, căruia trebuie totuși să-i recunoaștem atâtea merite în istoria recentă a umanității și a raporturilor dintre oameni, e insuficient, e incapabil să răspundă la această problemă, pe care e constrâns să o elimine sau s'o explice prin diferite surrogate științifice și filosofice. Iată de ce nu se poate vorbi de o religie complet identificată cu istoria».

Problematice morții nu poate fi considerată un anacronism. Problema morții nu e «ne-modernă» numai

fiindcă nu poate fi explicată și înțeleasă. Misterul morții va rămâne totdeauna misterul esențial al însăși vieții omului.

Pentru profesorul Mathieu de la Universitatea din Triest moartea are pentru om o «semnificație revelatoare profundă, care interesează și implică fiecare clipă a existenței noastre».

«A trăi, știind că putem muri în fiecare clipă, așa cum religia ne invită să ne aducem aminte, e indispensabil pentru a vedea viața în adevărata ei lumină», a spus Prof. Mathieu.

Sintesa desbaterilor a fost făcută de teologul iezuit Domenico Grasso, care a încheiat spunând:

«Pentru noi creștinii moartea e o dramă și un mister. Credința vine însă să lumineze acest mister și să lipsească drama morții de tragicitatea ei. Fiindcă credință îl asigură pe om că moartea e calea spre viața adevărată».

Moartea e momentul suprem al vieții și întreaga viață a unui om contribuie să facă din acest moment un act sublim sau meschin. Moartea nu tolerează improvizații de ultim moment: murim așa cum am trăit».

În seara care începea să-și cearnă pulberea dulce de aur vechi, transformând coroanele măslinilor din valea la picioarele Citadelei într-o interminabilă teorie de aureole, ecoul acestei sentințe stăruia în urechi, în sufelete, amestecat cu vocile de bronz ale clopotelor care cântau în cor «laudele» vecernice.

Moartea nu tolerează improvizații de ultim moment: murim așa cum am trăit.....

«Răspunderile creștinului»

Niciodată ca în această agitată și confuză epocă a noastră, în care curerile tehnice țin pasul cu prodigioasă evoluție a științei, cu un ritm de adreptul vertiginos, omul nu și-a dat mai bine seamă de situația de criză a vieții sale spirituale.

Pornind de la această constatare moderatorul mesei rotunde organizată de curând la Assisi de Pro Civitate Christiana în cadrul Congresului anual al Asociației, a enunțat tema centrală a discuțiilor: «Răspunderile și datoriile creștinilor în societatea de azi».

Oamenii de cultură care încă mai consideră valorile spirituale drept bază inalienabilă a progresului social, au trebuit să admită, mai ales în ultimii zece ani, că progresul acesta nu înaintea pe același front, adică în toate direcțiile vieții și realităților zilelor noastre, că evoluția morală, socială și politică a umanității actuale nu are același ritm cu progresul tehnic.

Cauza acestui dezechilibru trebuie poate căutată în supra-valorizarea momentului tehnico-economic, față de care toate celelalte aspecte umane și spirituale în centrul cărora e omul, cu toate datele personalității și posibilităților sale, sunt ca să spunem așa declassate.

Dacă «omul a fost creiat de Dumnezeu pentru o fericire pe care o va obține dincolo de hotarele mizeriei pământești», trebuie să spunem că omul zilelor noastre, omul erei atomice e lipsit de această «sămânță a eternității». Mai mult ca oricând el riscă să rătăcească valorile eterne în cotidianul trecător. Există azi o primejdie reală de divorț între timp și eternitate în sufletul și în mintea omului».

Noi trăim azi începutul a ceea ce un gânditor protestant a numit «era post-creștină» și nu «anti-creștină».

Si atunci, care e răspunsul creștinilor la această sfidare a epocii moderne? Si cum se poate ajunge la o conciliere a datoriilor creștine cu un destin care nu e, și nu poate fi, exclusiv uman, pământesc? Ce pot face cei răspunzători de viața publică pentru a da o soluție acestei antinomii aparente, pentru ca progresul să corespundă în adevăr planului providențial al Mântuirii? La aceste întrebări au încercat să răspundă cinci personalități ale lumii catolice repre-

zentând domeniile economiei și culturii.

Deputatul Storti, a examinat problema răspunderii creștine sub aspect sindical, stabilind o deosebire realistă între sindicatul liber și democratic și acela de inspirație marxistă.

«Sindicatul democratic își propune tutelarea demnității și a libertății persoanei omenesti a muncitorului, fără să tăgăduiască același drept și altor grupuri sociale; iată de ce o asemenea concepție exclude lupta de clasă în sensul marxist al cuvântului», a spus conferențiarul.

Si tocmai pe această revendicare a demnității omenesti deputatul Storti a articulat postulatele sindicalismului modern.

Într-o sinteză magistrală, Prof. Petrilli, președintele Institutului pentru Repriza Industrială, a examinat condiția muncitorească a acelor care activează în întreprinderile cu participare statală, punând accentul pe un adevăr în general trecut cu vederea de susținătorii superficiali ai tezei unei socialități care revendică totul fără să ofere nimic, adică pe necesitatea ca oricărui drept să-i corespundă o efectivă însușire a răspunderii. În gestiunea unor asemenea întreprinderi criteriul de bază trebuie să fie acela competitiv. «Socialitatea» acestor întreprinderi nu trebuie însă să se manifeste printr-o creștere nejustificată a costului obligațiilor sociale, care să cadă apoi asupra întregii colectivități, ci să se articuleze într-o autonomie a inițiativelor responsabile, în capacitatea de a atinge obiectivele propuse cu cheltueli cât mai mici, cât mai puțin apăsătoare pentru colectivitate. Într-un cuvânt «socialitatea» acestor întreprinderi trebuie să se manifeste printr-o eficiență reală, bază indispensabilă a progresului social.

Problema răspunderii creștine în sectorul presei a fost dezbătută de ziaristul Vittorio Buttafava, care într-o analiză aprofundată a principalelor probleme ale jurnalismului modern a demonstrat utilitatea presei pe planul circulației și schimbului de idei într-o societate în care conducerea întreprinderilor face apel din ce în ce mai mult la colaborarea masei consumatorilor, subliniind — și aceasta referitor la toate sectoarele presei — imperativele unui scrupulos sentiment al răspunderii creștine, mai ales în sectorul informației.

Mănăstirea Tismăna